

ДО:

**Г-ЖА ТЕМЕНУЖКА ПЕТКОВА
МИНИСТЪР НА ЕНЕРГЕТИКАТА
ГР. СОФИЯ 1000, УЛ. "ТРИАДИЦА" № 8**

**ОТНОСНО: СТАНОВИЩЕ ПО СТРАТЕГИЯ ЗА УСТОЙЧИВО ЕНЕРГИЙНО РАЗВИТИЕ НА РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ ДО 2030 ГОДИНА С ХОРИЗОНТ ДО 2050 ГОДИНА (СТРАТЕГИЯТА)**

Уважаема г-жо Петкова,

Българската ветроенергийна асоциация (БГВЕА) е представителна организация за сектор вятърна енергия в страната. БГВЕА обединява мнозинството от фирмите, активни в сектора, в това число и инвеститори в проекти за производство на електроенергия от вятър. Членовете на БГВЕА формират съществен дял от общата инсталирана мощност на вятърна енергия в България. Основните насоки, в които работи активно асоциацията, са развитие на законодателната и регулаторната рамка с цел създаване на благоприятна бизнес и инвестиционна среда.

В контекста на новото европейско законодателство в областта на енергетиката и публикувания от Министерство на енергетиката Проект на СТРАТЕГИЯ ЗА УСТОЙЧИВО ЕНЕРГИЙНО РАЗВИТИЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ДО 2030 ГОДИНА С ХОРИЗОНТ ДО 2050 ГОДИНА бихме искали да споделим с Вас нашата обратна връзка от гледна точка на инвеститорите в електроенергийния сектор.

В период на значими трансформации в електроенергийния сектор, които изискват промяна в държавните политики и инвестиционното и бизнес поведение на компаниите, инвеститорите във вятърна енергия насочват своите планове за развитие на база на дългосрочните сигнали за национални амбиции за развитие на сектора и наличието на стабилна и предвидима пазарна среда. Конкуренцията за привличане на надеждни инвеститори с устойчиви бизнес модели, които биха допринесли финансово, социално и експертно за общественото и секторно развитие, е вече налице и се очаква да се засили през следващите години. В този смисъл, като представители на инвеститорите в сектора, се обръщаме към Вас с конкретни общи коментари и предложения по публикуваната Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030г. с хоризонт до 2050г (Стратегията).

1. 1000+ MWт нови инсталирани мощности в енергия от вятър до 2030г

В дългосрочната стратегия за развитие на електроенергийния сектор следва да бъде взета предвид ролята на вятърната енергия за поддържане на стабилността и сигурността на електроенергийната система, което е видно от анализа и последващите графики.

Предлагаме да се преразгледа и увеличи прогнозата за инсталирана мощност от нови ВЯЕЦ от 249 MWт на 1149 MWт. Имаме следните аргументи:

- Развитието на нови ВЕИ проекти няма да изисква финансова подкрепа от държавата или потребителите на електроенергия, съответно държавата не следва да ограничава колко мощност от какъв източник ще бъде инсталирана. Това ще се определи от изцяло пазарни принципи и съответно, конкурентоспособността на всяка технология. Въпреки, че в Проекта на Стратегията и в Националния план за енергетика и климат (НПЕК) тези капацитети са дадени като прогнози, а не ограничения, те са така търсеният от инвеститорите сигнал за амбициите на национално ниво. Освен това, опитът показва, че тези капацитети могат да бъдат ползвани от други институции и интерпретирани неправилно като „таван“ или максимално допустими нови мощности. Това ще спре развитието на много нови проекти. Конкретен пример е Екологичната оценка на Стратегията и НПЕК, при която се въвеждат забрани за провеждане на нови процедури по ОВОС върху голяма част от територията на страната.
- Вятърните и фотоволтаичните централи не са взаимнозаменяеми, а допълващи се ВЕИ източници, имайки предвид денонощната и годишната крива на производство. Добавянето на повече ВЯЕЦ ще повиши дела на ВЕИ енергия в системата без да измества нуждата от нови фотоволтаични централи и същевременно ще спомогне за

стабилизиране на ВЕИ товара. В Националния план за енергетика и климат на съседна Румъния, например, се предвижда 30% от новите 7 ГВт ВЕИ мощности да бъдат ВяЕЦ.

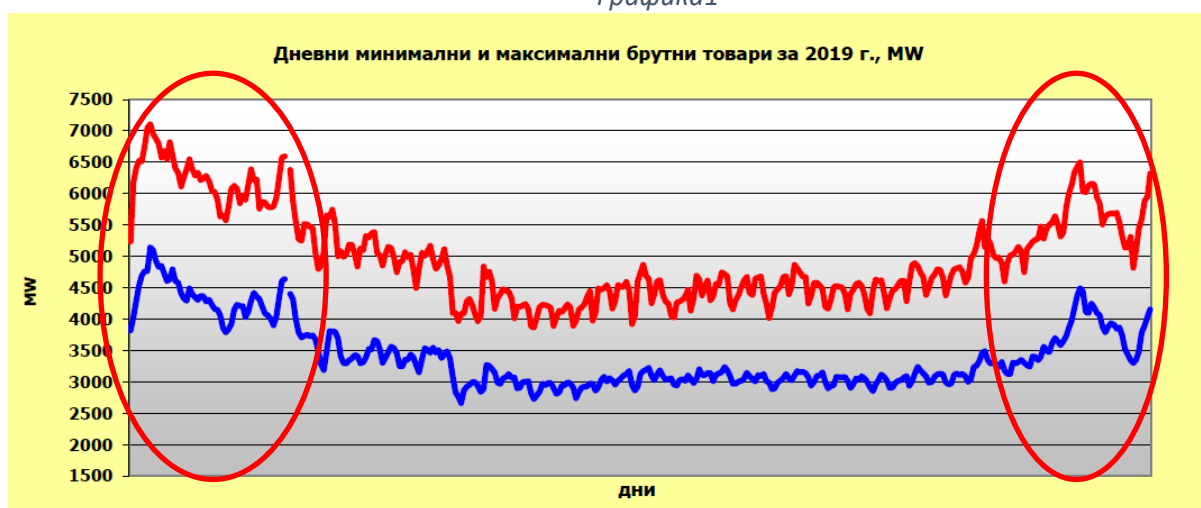
- По-балансиран микс от ВяЕЦ и ФЕЦ ще улесни и управлението на електроенергийната система и ще намали нуждата от ежедневно ограничаване на производството в пиковите моменти в средата на деня.

Тези наши предложения се позовават на следната аргументация:

1.1. Преглед на системата

Енергийните товари на Република България варират между 2500 МВт и 7000 МВт, като пиковите са през отоплителния зимен период, а най-ниските - през летния период от месец юни до септември. По-долу е показана графиката на минимални и максимални товари по ден през 2019 година (източник: ЕСО ЕАД).

Графика1

Източник: Статистическа книжка 2019, ЕСО ЕАД - <http://www.eso.bg/?did=379>

За покриване на тези нужди от енергия, мощностите, които са на разположение:

Източник: Статистическа книжка 2019, ЕСО ЕАД - <http://www.eso.bg/?did=379>

ИНСТАЛИРАНИ МОЩНОСТИ

2019

Тип мощност	MW	Изменение 2019/2018, %	Дял, %
АЕЦ	2 000	0.0	15.7
ТЕЦ - лигнити	4 119	0.0	32.3
ТЕЦ - черни въглища	356	-1.7	2.8
ТЕЦ - газ	1 235	25.6	9.7
ВЕЦ	3 211	0.2	25.2
ВяЕЦ	701	0.0	5.5
ФЕЦ	1 059	1.2	8.3
ЕЦ на биомаса	77	0.4	0.6
Обща инст. мощност	12 758	2.1	100.0

Таблица 1

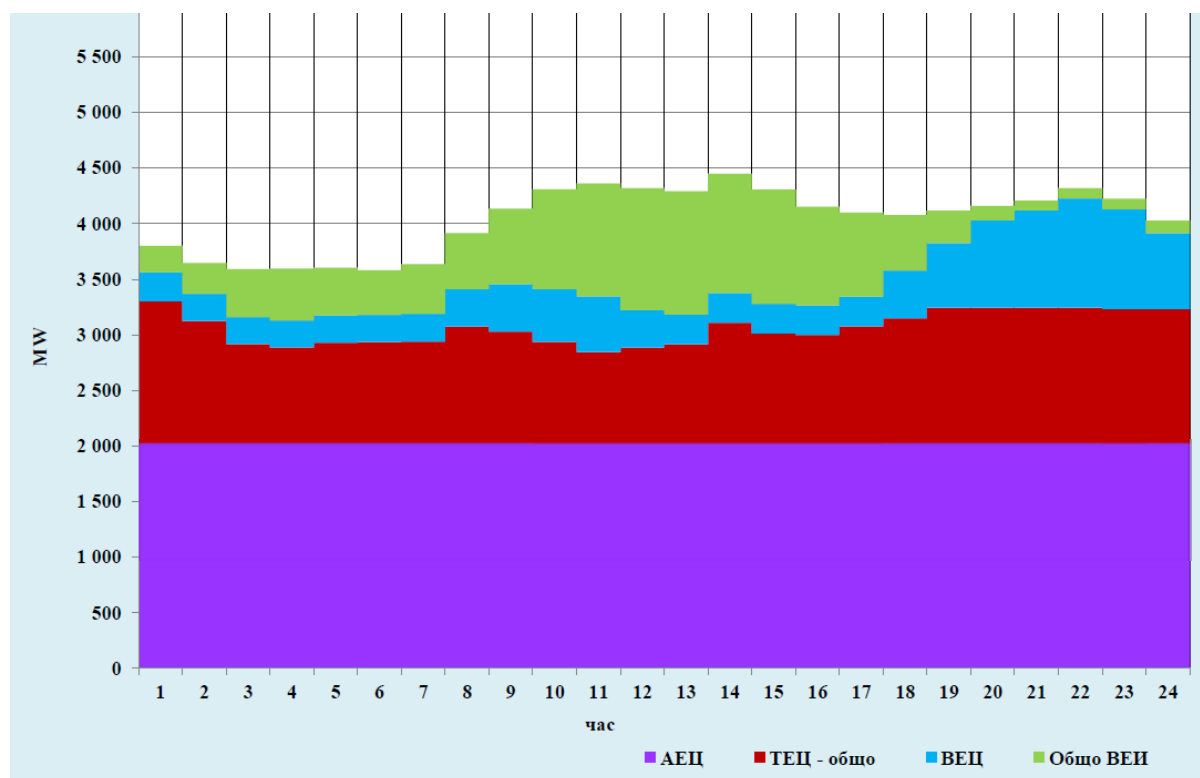
Източник: Статистическа книжка 2019, ЕСО ЕАД - <http://www.eso.bg/?did=379>

Инсталираните мощности имат различни режими на работа през денонощието.

АЕЦ Козлодуй работи на пълна натовареност почти през цялата година (95% натовареност), с изключение при дейности за поддръжка на някой от двата реактора. Ефект от невъзможността на АЕЦ да променя мощността е, че през топлите месеци на понижени товари, АЕЦ предоставя между 40% и 65% от необходимия товар. Графика 2 показва как би изглеждал един такъв ден, в който и производството на енергия от възобновяеми енергийни източници е на високо ниво.

Графика 2

Източник: Вътрешен анализ на база данни от ЕСО ЕАД

Видно от графиката е, че в такъв ден въглеводородните енергийни източници работят на много нисък процент натовареност от инсталираната мощност, което силно влияе на дългосрочната им икономическа жизнеспособност.

1.2. Ефекти от ВЕИ върху енергийната системата

Съпоставяйки данните от графики 3 и 4 (средните месечни производствени стойности на ВЕИ) с годишните товари от графика 1, се вижда, че добиването на големи фотоволтаични мощности ще доведе до силно доминиране на този вид енергия и в определени моменти може да предизвика големи енергийни излишъци, които надвишават възможностите за износ. Добавянето на повече от 1000 MWт соларни мощности (над вече съществуващите 1059 MWт) ще доведе до сериозни структурни затруднения през слънчевите часове на летните месеци и ще се отрази съществено на финансовите резултати на останалите участници на пазара.

Графика 3

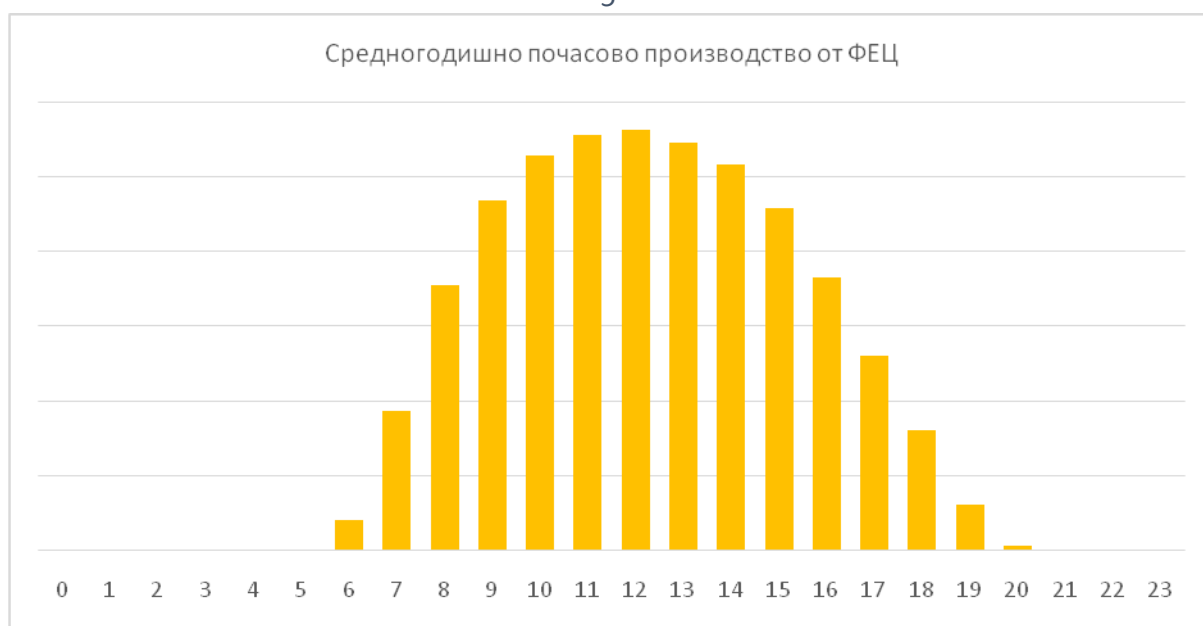
Източник: акумулирани данни от ЕСО ЕАД

Графика 4

Източник: акумулирани данни от ЕСО ЕАД

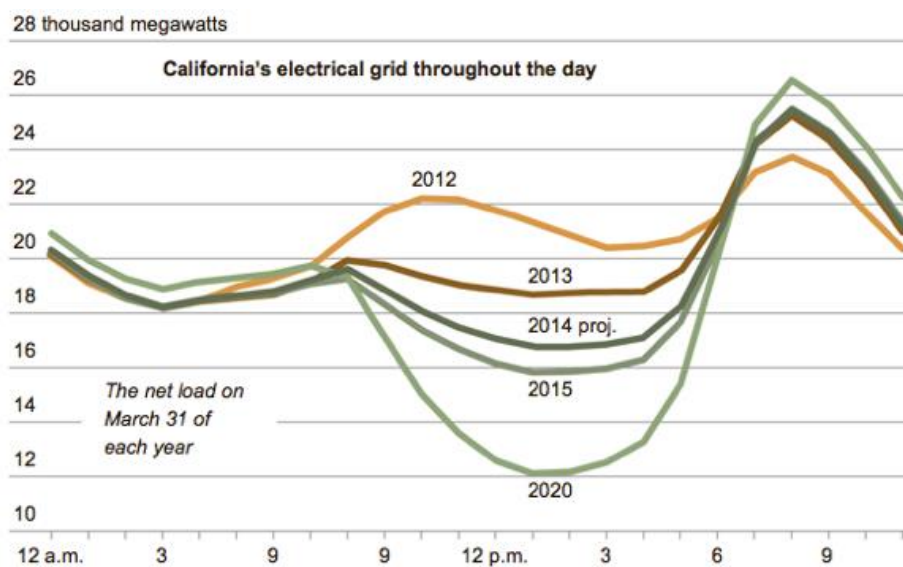
Графика
5

Източник: акумулирани данни от ЕСО ЕАД

Този ефект вече е видим за някои пазари в различни страни по света, както например е Калифорнийския пазар за енергия, където ясно може да се отчетат ефектите върху системата при добавянето на големи количества соларна енергия.

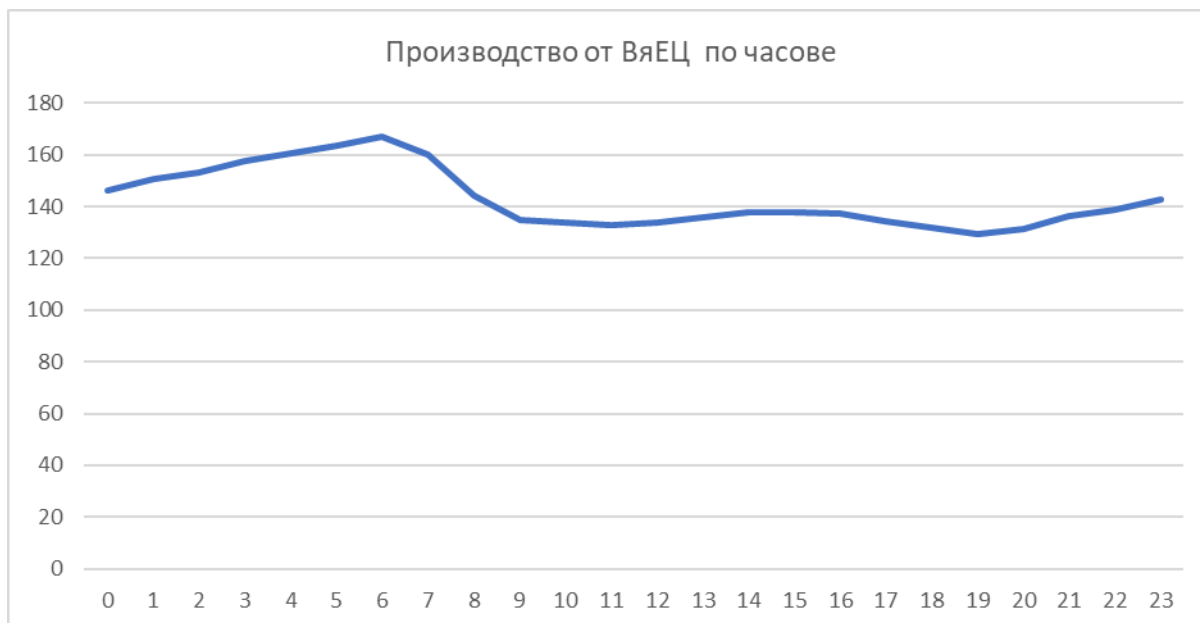
Графика 6

Source: CalISO

Същата зависимост не е валидна за вятърната енергия – тя има много добра корелация между средно производство и средно потребление по месеци. В допълнение, при вятърните централи няма и ясно изразен пик на производство по средната на деня (графика 7).

Графика 7

Източник: акумулирани данни от ЕСО ЕАД

Като извод можем да посочим, че добавянето на около 1000 МВт вятърни мощности би подсилило значително производството на зелена енергия през зимния период и вечерните часове и би допринесло за по-добър баланс на електроенергийната система.

На европейско ниво вятърната енергия е най-евтиният и достъпен енергиен източник. С намаляването на разходите и развитието на технологиите вятърните турбини стават все по-ефективни и лесни за пазарна интеграция, и безспорно те са основна технология за постигане на целта за декарбонизация. През следващите 10 години производството на енергия от вятър би могло да заеме все по-значимо място в енергийния микс на България. **В тази връзка нашето предложение е в Стратегията е да бъдат заложили поне 1000 МВт нови инсталирани мощности в енергия от вятър до 2030г.**

2. Пазарна интеграция на ВЕИ

В Стратегията следва да бъдат очертани необходимите конкретни законодателни и регулаторни стъпки, които да направят възможно и конкурентно навлизането и **пазарната интеграция на нови възобновяеми мощности**. Същевременно трябва да бъде гарантирана подходяща среда, която да **защитава вече съществуващите инвестиции** и да им осигурява справедливо третиране.

3. Офшорна вятърна енергия

Според оценките на Европейската комисия ЕС трябва да инсталира между 230 и 450 GW офшорни вятърни централи до 2050 г., за да изпълни целите, определени в европейската „Зелена сделка“. В Доклад на Световната банка за потенциала на развитие на офшорна вятърна енергия в Черно море (<https://energydata.info/dataset/offshore-wind-technical-potential#>), оценката за възможността за инсталиране на вятърни централи в българското Черно море е за 26 GW (2 GW фиксирани и 24 GW плаващи). Предвид нарастващото значение на офшорната вятърна енергия в европейски мащаб и понижаващите се глобални средни цени на технологията, считаме че в дългосрочната стратегия за развитие на сектора следва да бъде очертана **рамка за насърчаване разработването на значителния ветрови ресурс в Черно море. В Румъния вече има разработен законопроект за насърчаване и регламентиране на офшорните вятърни централи.**

4. Системи за съхранение на енергия

Системите за съхранение на енергия увеличават ефективността на използване на ВЕИ и оптимизирането на разходите. Интегрирането на големи количества електроенергия от ВЕИ в разпределителната мрежа е предизвикателство, пред което вече са изправени много европейски страни. Производството на вятърна енергия се характеризира с почасови флуктуации и сезонност, което прави този енергиен източник трудно прогнозируем. Пикът на произведената енергия не съвпада с пика на потреблението. Тези проблеми поставят на преден план въпроса за устойчивостта на електроенергийната система и компенсацията на колебанията в генерираните и консумираните мощности. Възможен вариант за повишаване на ефективността при управление на мрежата и оптималното използване на вятърните ресурси е разработването на системи за съхранение на електроенергията. Наличието на подкрепяща законодателна рамка и на предвидими пазарни условия, ще доведе до повишаване на търсенето на решения за съхранение на енергия и ще бъдат привлечени инвестиции за внедряване на технологиите. На следващо място, системите за съхранение на енергия са неоспорим гъвкав и надежден източник на балансираща енергия.

Считаме, че в дългосрочната стратегия за развитие на сектора трябва да **се обърне по-задълбочено внимание на системи за съхранение на енергия и да се набележат стъпките за тяхното развитие и приложение в електроенергийната система.**

5. Препоръка за въвеждане на ясен разрешителен режим за обновяване на ВЕИ централи

Предлагаме в стратегията да залегне концепция за обновяване/надграждане на съществуващи проекти, така наречения „re-powering“. След 10-тата и особено след 15-та/20-та

година на експлоатация съществуващи ВЕИ централи могат да бъдат преоборудвани с нови, по-ефективни панели и вятърни генератори. Такъв тип проекти трябва да бъдат подкрепени и улеснени, защото използват голяма част от вече изградена инфраструктура, което намалява нуждата от промяна на предназначението на нови терени. Затова тази концепция следва да залегне в Стратегията, като в последствие се уреди законовата рамка и към мрежовите компании и РИОСВ да бъдат издадени ясни инструкции за еднакво третиране на такива проекти. В момента един такъв проект на практика би трябвало да мине по всички стъпки, също като проект започнат „на зелено“.

6. Създаване на звена за контакт за подпомагане на инвеститорите

Препоръчваме инициативата „звена за контакт за подпомагане на инвеститорите“ при изграждането на ВЕИ централи да бъде **детайлно пояснена**, тъй като съществува неяснота относно конкретното ѝ приложение – за кои проекти ще бъде приложима – за новите или за съществуващите вече такива, как конкретно ще бъдат засегнати проектите, дали промяната ще наложи изменения в настоящото законодателство и режим на получаване на разрешителни.

Надяваме се, че изложените в настоящето становище препоръки ще бъдат взети предвид в окончателния вариант на Стратегията. Оставаме на разположение за съдействие и дискусии.

С уважение,

Миглена Стоилова

Председател на Надзорния съвет на БГВЕА